

Meridia

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA • TRIBUNA DEL FRONT INTEL·LECTUAL ANTIFEIXISTA

Any I. - Núm. 5

Barcelona, 11 de febrer del 1938

Preu: 50 cèntims

«España está en el numen de Franco!»

per GUASP

ALS INTEL·LECTUALS DE CATALUNYA

Des del cor mateix de la ciutat reconquerida, sentint el so dels nostres canons que va allunyant-se, i sota la impressió que produeix la visió de les runes i l'espectacle imponent de la guerra, adreçem aquesta carta als nostres companys, escriptors, músics, pintors, metges, etc., a tota la intel·lectualitat catalana que no ha estat incorporada a la mobilització.

Colpits per tot això immens que hem pogut veure, voldríem que arribés a vosaltres la vibració d'aquestes jornades de glòria que ha forjat l'abnegació de la joventut en armes per la llibertat.

Vosaltres sou la veu i l'emoció de la pàtria, i en aquestes jornades en què es juga la seva vida i la seva dignitat, cal que l'una tingui accent d'emoció suprema i l'altra, en les seves vibracions, en sàpiga percebre la transcendència, puix que la nostra gesta de poble ha adquirit, al llarg d'aquests dies dolorosos, categoria europea, categoria universal. El nostre dolor ja no s'enquadra en les fronteres i irradia a tot el món. En els camps de batalla d'Espanya, s'ha trencat la tradició d'invencible que el feixisme havia conquistat en les conteses d'Itàlia, d'Alemanya, d'Hongria, d'Àustria. En els nostres camps de batalla es llura el combat de la civilització contra el retorn de la barbàrie, com es llurà en l'Anglaterra de Cromwell, en la França de Marat i en la Rússia de Lenin. En els nostres camps de batalla s'esllangueix l'impetuosa regressiva de les castes que perduren, contra el manament de la història, i s'enforça la

fe de les multituds del món, que tenen sed de justícia. En aquestes batalles de Terol, tan grans com les més grans de la història, es mor, es lluita i es venç sota la bandera de la pàtria, transformada en estendard de tots els demòcrates del món, en ensenya imperial de la pau, i de tot allò que representa el tresor de les col·lectivitats humanes: el treball, la ciència i l'art.

D'això en tenen consciència els nostres soldats. Ho sabem tots els que som soldats. Contra els traïdors de dintre i els invasors que vénen de fora, lluiten i triomfen precisament, perquè aquesta consciència els transforma en titans. És aquesta consciència que ha transformat les milícies dels primers dies de lluita en l'exèrcit més àgil i combatiu del món. En aquests dies d'ofensiva, els hem vist morir conquistant els llorers de la victòria i lluitar cantant les nostres cançons més estimades, sabent que en les goles de llurs fusells, cantava, també, la veu de la pàtria, de la pau i del progrés.

I és per això, precisament, que en els alts inclements i agra de Celadas, en tota la serra Palomera, en les altituds més inhòspites dels pics d'Europa, a l'ombra del Mansuet, en els parapets de la Muela, quilòmetres enllà de les cases de Terol, torturades per la metralla, quan l'ofensiva de la República Popular retroba el seu ritme i s'escriuen pàgines com les de Singra, úniques en la història, el feixisme internacional esmussa les seves

(segueix a la pàgina segona)

CAP DE SETMANA

VICTORIES DE COVARD

L'aviació de guerra no ha estat creada per a immolar, sense glòria ni esforç, vides anònimes, gent pacífica, vianants confiants, dones i infants... L'aviador de guerra és, ha d'ésser un combatent com un altre: és a dir, cal que combati amb perill contra l'enemic en armes. Altrament, esdevé un homicida extraordinari.

Si oblidem certes repressions de caràcter policíac que alguna metròpoli poderosa ha practicat en determinades colònies, podem afirmar que el tipus d'aviador dedicat exclusivament a la destrucció de vides i pobles no barrejats en la lluita, ha aparegut per primera vegada en aquesta guerra d'Espanya.

Es cert que la Guerra Gran ja donà lloc a bombardeigs semblants als que sofíem. Però el fenomen no prengué, donada la magnitud de la conflagració, proporcions considerables, ni adquirí caràcter de pràctica constant —i tal vegada l'estat de l'aviació d'aleshores no ho hauria permès.

Es en la nostra terra, teatre de la monstruosa batalla que sostenim contra els imperialismes continentals, on aquests han gosat instituir, amb un cinisme i una crueltat desconeguts en la història d'Europa, el costum d'assassinat i destruir en gran escala, lluny de les zones de guerra, amb una impunitat gairebé absoluta i amb la garantia absoluta del tot de produir danys enormes i irreparables.

Imaginem-nos el tripulant d'un avió de bombardeig encarregat d'accionar la palanca que determina la despesa de la càrrega terrible. Ha rebut l'ordre d'amollar les bombes damunt una ciutat enemiga allunyada dels fronts de combat. Si és de dia, l'home veu lluny, sota d'ell, els quadrilàters de les illes de cases, les ratlles dels carrers, les cúpules lluent, les taques fosques dels jardins; distingeix com petits punts mòbils els homes que transiten per les vies i les places, el moviment de cotxes diversos; s'adona, per ventura, de grups d'infants que juguen en els parcs, de dones que estenen roba pels terrats, de colles compactes d'obres xucats o expèlits per les portallades de la fàbrica. Tanmateix és hora de començar la tasca: l'home empeny la palanca, i potser aleshores, a cau d'orella del seu company i cridant, a causa de l'estrepit dels motors, fa un comentari humorístic sobre la feina que té entre mans. L'home somriu, mostra unes dents brillants i netes, de persona jove i sana. Empeny la palanca. L'aparell experimenta una lleugera sotragada, un ascens sobtat. Al cap d'uns segons, arriba fins els tripulants el so profund de les explosions, i la visió d'unes glopades de fum negre que s'examinen ràpidament... El company observador encara els binocles avall. I després bescanvia una mirada de murri amb l'altre: a tall de felicitació, li venta un cop de mà a l'espatlla. Escalata una doble riallada, que ni els tres motors, roncant a l'unison, poden ofegar. Els ulls dels "cavallers de l'aire", tenen una llueur de joia sinistra... No; l'aviació de guerra no ha estat creada per donar naixença a aquest nou tipus de barbar que mata i assola en fred, a la manera de qui s'exercita en un esport arriscat. És cert que la lluita a mort entre fills de mare, és abominable; tanmateix la guerra, per cruel que sigui, admet, cal que admeti, unes regles mínimes d'humanitat, més enllà de les quals hi ha la bestialitat, empitjorada per la intel·ligència sense fre moral, que anula fins i tot els impulsos saludables de l'instint pur.

I d'aquesta manera, volen arribar a la victòria! És al front de batalla on les guerres es decideixen. I és allí on els pilots de Mussolini i d'Hitler han de provar llur coratge, llur perícia i l'eficàcia de llurs armes.

Pel camí que han emprats, sols recolliran, d'un sol cop, la vergonya de la derrota i la infàmia del crim.

Joan OLIVER

LECTURES DE GUERRA

Unes pàgines actuals d'Edgar Quinet

Mai no hauria suposat que un llibre que em vaig endur de Barcelona, i que l'atzar m'havia fet trobar en una llibreria de vell, em proporcionaria una lectura de tanta actualitat com aquesta obra inacabada —com la immortal simfonia de Schubert—, d'Edgar Quinet: *Vida i mort del geni grec*. Només en obrir el llibre, el primer paràgraf ja ens dona idea de quin és el grau d'analogia que, en el fons, existeix entre les lluites que sostingué el món grec contra el govern despòtic i envaïdor de Pèrsia, i la present lluita nostra contra el feixisme internacional i peninsular. "No fou solament l'oligarquia de Tebas —comença Edgar Quinet—, qui s'al·lià amb Xerxes contra Grècia, sinó també la d'Atenes. Els oligarques d'Atenes, els pisistràtides emigrats, estaven també en el camp de la invasió. I feren tots els possibles per arrossegar-hi Atenes. Si hagués hagut de dependre de la noblesa, hom tremola només de pensar que hauria fet de la ciutat de Pallas una Atenes meda i bàrbara, primer que acceptar el progrés de la democràcia".

Més d'una vegada, davant la posició de descoratjament de tants d'antifeixistes tebis, se m'havia acudit de pensar: "Què hauria estat del món grec, i de la seva meravellosa civilització, base del món modern, si els grecs de les guerres mèdiques haguessin doblegat el genoll a la invasió persa?"

I què seria, ara —ens hem de preguntar tots—, de l'esdevenidor d'Europa, i de la tan vanada civilització

occidental, si Espanya, si Catalunya, sobretot, s'ajupissin sota el jou del feixisme? Esborrona només de pensar-ho.

La visió profunda d'Edgar Quinet atribueix a la victòria grega tota l'eclosió i apogeu de la civilització hel·lènica que la seguí. "Per què hom ha pogut separar, fins ara, de les guerres mèdiques, l'art grec que en sortí, i que n'és la corona? Jo veig les lletres, les arts, els marbres, descloure's a l'alameda d'aquestes victòries. L'Hel·lada, que estigué a punt de sucumbir, triomfà del bàrbar. Quin escriptor, quin poeta, quin escultor, no respondria a un moment semblant? Això explica l'inesgotable fecunditat d'aquests primers dies. Quin cim de muntanya no s'ornaria amb un temple per portar al cel el reconeixement de la terra hel·lènica? I quin podria ésser el caràcter d'aquestes obres? El que dona el sentiment d'haver vençut. És a dir: la pau, l'equilibri dels Immortals. —Grècia es senti invulnerable; i ho proclamà en totes les seves obres—. L'art grec nasqué, d'aquesta manera, de la Victòria. El seu caràcter primordial rau aquí".

A continuació, Edgar Quinet demostra amb fets —estudiant l'obra d'Herodot i dels grans tràgics, sobretot— una visió genial del món antic, que molts pressentien com ell, però que pocs formularen amb igual claredat. "Feliços els pobles —escriu en parlar d'Esquil— el geni dels quals es desperta en la victòria. Tot els resulta fàcil. Els pensaments i les formes felices, harmonioses, neixen per elles

(segueix a la pàgina segona)

En el pròxim número, MERIDIA publicarà, entre altres articles de col·laboració:
Les excepcions confirmen la regla, per Jaume Serra Hunter
Hiparxiologia Pragmàtica, per Francesc Pujols

EL VERITABLE SENTIMENT HISPANIC

El dia 1 d'aquest mes, les Corts de la República espanyola han celebrat la seva sessió parlamentària a Montserrat. Per manca de temps, no ens fou possible dedicar-li cap comentari en el número de MERIDIA de la setmana passada.

La sessió parlamentària té una especial transcendència en aquests moments de la història política d'Espanya. Diverses circumstàncies donen a l'acte un relleu extraordinari i perdurable: la confirmació arreu de la vida legal de l'Espanya republicana i del seu Govern, posada més en evidència encara, per la presència d'una nombrosa representació parlamentària estrangera; el discurs del cap del Govern, Dr. Joan Negrín, que condensa

Parlant de la guerra, el Dr. Negrín, digué:

"La guerra —repeteix avui com ahir— no pot acabar (i així acabarà) més que amb el triomf incondicional de la causa del poble espanyol i del Govern legítim d'Espanya. Una pau —ratifico paraules de l'altre dia—, de pactes, arranjaments i componendes no serà la nostra pau, no seria mai la pau. Ho hem dit quan les promeses del triomf eren menys falagüeres. Ho reiterem ara que adhuc els més escèptics dels països neutrals consideren la nostra victòria possible i probable. Per a nosaltres, aquesta probabilitat és certesa absoluta, i ningú, després d'observar el curs de la guerra en els darrers mesos, no podrà atribuir la nostra seguretat a una il·lusió malaltissa".

I afegí, donant una mirada a l'esdevinidor de la República:

"Una vegada acabada la guerra, el país podrà instituir noves formes, alterar o conservar les presents, segons la seva pròpia voluntat, manifestada lliurement".

Un moment solemne del parlament del cap del Govern de la República, fou quan s'adreçà al Ministre de Defensa; tots els diputats i el públic, a peu dret, tributaren una ovació a Indaleci Prieto. L'homenatge que el Dr. Negrín rendí a l'Exèrcit Popular a través del seu Ministre, fou entusiàsticament compartit pels representants del país. La potencialitat dels pobles hispànics s'ha manifestat amb la creació d'un gran exèrcit, nascut, entre esforços i sacrificis, sobre les runes de l'organització militar espanyola, totalment enderrocada. De la manca d'exèrcit, la República ha pogut arribar a la formidable ofensiva de Terol, inici de la victoriosa etapa final de la guerra, després de passar per les situacions que reportaren la defensa heroica de Madrid, les batalles del Jarama i de l'Alcàrria, l'ofensiva de Brunete i la presa de Belchite. Les paraules del Dr. Negrín foren un veritable cant a l'Exèrcit Popular —perfecta unió de la milícia i el poble—, sorgit meravellosament, gràcies a les virtuts de les terres hispàniques i a la tenacitat d'uns homes.

En la sessió de Corts celebrada a Montserrat, el Dr. Negrín interpretà el pensament dels milions d'espanyols, de totes les masses populars hispàniques. La seva paraula era la de tot el país. I el món sencer se n'ha donat compte. Heus ací el gran valor de l'acte del dia 1 d'aquest mes.

Mentrestant, els feixistes han seguit la seva desesperada cursa de crims, llançant les ales negres a delmar les poblacions de reraguada i els elements civils, posant al nu llur vileia i contrastant amb l'actitud noble del



EL PRESIDENT DEL GOVERN DE LA REPUBLICA, DR. JOAN NEGRIN (Foto Centelles)

el sentiment unànime dels ciutadans dels diferents pobles hispànics; l'homenatge tributat al ministre de Defensa, Indaleci Prieto, que significa l'entusiasme de tothom, pel nostre Exèrcit Popular Regular i la ferma voluntat de guanyar la guerra.

El món sencer tenia la vista posada en aquesta sessió de les Corts de la República espanyola, i la sessió no desil·lusionà ningú. Ben altrament, ha fet comprendre a totes les parts de la terra la puixança de la democràcia hispànica i ha palesat que la unitat antifeixista —que cal que cada dia s'enforteixi més, encara— és un fet real.

Totes les representacions parlamentàries, sense excepció —des dels comunistes i els sindicalistes polítics, fins als catòlics nacionalistes bascos i els homes separats de partits sumats a la rebel·lia—, manifestaren un pensament únic, que és el de guanyar la guerra, foragitar la traïció i les forces invasores, i tornar Espanya a la normalitat per a incorporar-la als països amants de la civilització, la pau i el progrés, i expressaren de manera incontrovertible, que l'actual Govern de la República és constitucional i representa de manera absoluta la totalitat dels ciutadans d'Espanya. La xardorosa ovació tributada al Govern a la seva entrada al saló, l'adhesió total a les paraules del Dr. Negrín i a la tasca realitzada per Prieto, l'entusiasme constant, ho palesen. El Dr. Negrín donà compte de l'ús fet pel Govern dels amplis poders que se li atorgaren i ho sotmeté al dictamen dels parlamentaris elegits democràticament pel poble en una de les eleccions més sòcres que mai no s'han realitzat, i el dictamen fou no solament aprovatori, sinó encomiàstic.

El Dr. Negrín féu ressaltar el respecte que es té a la Constitució de la República i a l'Estatut de Catalunya; detallà la política seguida en els aspectes financer, legalista, comercial, productiu, econòmic, distributiu, agrícola, instructiu, dels proveïments, etc., assenyalà en ells el gran progrés aconseguit, perfectament palpable per a tothom, puix que només cal veure com l'ordre, la disciplina, l'imperi de la llei s'afirmen més cada dia i, per contra, desapareixen els elements que obstaculitzaven la marxa; és referi a l'especulació, contra la qual és necessari actuar amb mà dura; remarcà que Espanya ha pagat els seus deutes i no ha hagut d'apellar al crèdit estranger.

Aquest número ha passat per la censura

ALS INTEL·LECTUALS DE CATALUNYA

(Ve de la primera pàgina)

eines en el coratge del nostre Exèrcit. Nosaltres, soldats de la República Popular, que hem vist com les nostres armes avancen derrotant invasors i tirans, voldríem que vosaltres amb tota la intensitat de la vostra passió d'homes sensibles ens acompanyéssiu en aquesta batalla, gairebé decisiva, de Terol. Que ens acompanyéssiu i que transmetéssiu la vostra emoció al nostre poble.

Avancem vers la victòria, i de res no hi valdran les armes i els braços mercenaris del feixisme. Però en una guerra de la magnitud d'aquesta que lliurem contra els invasors, l'Exèrcit necessita, moralment i material, la incorporació de totes les forces col·lectives i individuals del poble que li dona les armes i la bandera.

Si poguéssiu veure els combatents, si fóssiu combatents vosaltres mateixos, i vegéssiu caure els vostres companys, caure'n molts, sense queixar-se, després d'haver-vos vist privats de totes les coses que us fan falta, us semblaria que teniu tot el dret que, per damunt de l'anècdota de l'escassetat del menjar, sigui tingut en compte allò que fem i allò que estem disposats a fer.

A vegades, quan el cel s'omple d'elements de destrucció, i tot el paisatge es converteix en un camp de tortura, quan al teu voltant hi ha més troços ratllats per la mort que no pas animals per la vida, pensem: "Bé, no l'espantis, segueix endavant. Darrera teu hi ha quelcom que mereix tots els sacrificis".

Si ens traguéssiu aquesta confiança, no ens quedaria res i ens semblaria que s'esfuma la grandesa universal d'aquesta lluita. ¿Us costaria molt de demostrar-nos que teniu la mirada fixa en nosaltres, que res del que us passa us sembla excessiu, comparat amb el renunciament total d'aquests germans que saben morir de cara al cel, amb un crit de llibertat als llavis?

Es clar que vosaltres teniu els bombards de reraguada, que us porten la guerra d'una manera estúpida i cruel fins a casa. Que moriu vosaltres és una cosa monstruosa que fa botar les nacions d'indignació. Que ens matin a nosaltres, els soldats, forma part de l'engranatge de la guerra i tothom s'ave a trobar-ho normal, fins nosaltres mateixos. Arribar a adquirir aquesta convicció té un valor, perquè estimem la vida, almenys, tant com vosaltres.

A més, els que ens trobem al front, participem del dolor de la reraguada en una mesura més gran que la que vosaltres dediqueu al nostre sacrifici.

No volem pas, però, posar un preu al que estem fent. Però necessitem saber, sobretot en aquests moments en què tenim una por terrible, que els homes sabem superar i de la qual no ens hem d'avergonyar, quan se'ns arrapa al cor aquesta por, que és la que fa més mal de totes, la por de no tornar mai més a casa; necessitem saber que darrera nostre hi ha una gent que està a punt de vibrar i alçar-se fins al nivell on nosaltres podem elevar la nostra lluita. Volem saber que darrera nostre hi ha una gent que no té més por a no menjar que la que tenim nosaltres a la mort mateixa.

Conèiem el front i conèiem la reraguada. L'emoció de les primeres línies, el prendre i el donar la vida per una causa santa; conèiem el treball heroic i anònim de la reraguada que viu la guerra. Però conèiem també una part d'ella, gasiva i egoista, que no acaba d'incorporar-se a l'emoció del moment històric.

Per tal que els lluitadors sàpiguen que la gesta de Terol serà cantada; que les hores de febre i de lluita passades en aquests carrers esventrats i en els fronts on hem portat ara la batalla, tindràn el premi del reconeixement, per tal que sàpiguen que en les properes ofensives la pàtria els acompanya, feta una sola inquietud i

una sola esperança; per tal, també, que els obrers i obreres de les brigades de producció, i les mares, les dones i les germanes dels combatents, vegin que el poble és solidari de llurs esforços i sacrificis, i per tal que tothom s'integri definitivament al ritme de la guerra, us demanem que aixequem amb el vostre accent, amb la vostra ploma, amb el vostre art, i amb el vostre prestigi, l'esperit totalitari del poble, fent-lo una sola flama d'emoció que sigui el guia i l'escalaf dels nostres soldats de la victòria.

La guerra és molt més dura, molt més inhumana, molt més cara en sang i en carn del que us pensem. No podeu imaginar-vos, ni pot explicar-se en paraules, l'infern d'aquest paisatge de batalla. I en aquest moment, amb l'ànim afligit pels companys caiguts, i el cos flagelat pel fred i les privacions de la guerra, us fem una promesa solemne: —Ací, al front, vencerem nosaltres. Ni un moment de vacil·lació, ni una flaquesa, ens impediran de complir això que us prometem.

Ara bé; us exigim també una promesa. Prometeu-nos que vosaltres tampoc no us deixareu dominar per la part de dolor que us correspongui en aquesta guerra, que us mantindreu amb l'esperit tens i que quan us portem la victòria, hagi costat el que hagi costat, podreu rebre'ns amb els braços oberts i el cap alt.

Germans nostres! No ens feu impossible la confiança en vosaltres. Sense ella, tota aquesta vida de pesombre que està marcant la nostra joventut, potser ens cauria al damunt i ens ofegaria.

Terol, 28 de gener del 1938.

Angel Estivill, escriptor; Pere Calders, escriptor; Enric Cluselles, dibuixant; Lluís Moles, escenògraf; Francesc Fontanals, escenògraf; Enric Sanmartí, metge; Avel·l Artís-Gener, periodista i dibuixant.

LECTURES DE GUERRA

(Ve de la primera pàgina)

mateixes en llurs esperits. Una serenitat fecunda els acompanya a cada pas. Avancem a l'acord dels himnes. Però els que es desvetllen en la desfeta, quantes dificultats no troben en cada cosa! Són contradits, facin el que facin".

Aquesta força immensa, sobrehumana, que donà la victòria als grecs, només fou possible gràcies a la unió de tots els pobles que parlaven la llengua hel·lènica. I fou només en el moment de les guerres mèdiques, que aquesta unió de la raça hel·lènica fou un fet tangible. Aquest sentiment de la raça —escriu Edgar Quinet— es revelà alhora a tots els pobles grecs. "Els poetes dramàtics es feren eis intercepts de la Unitat de l'Hèl·lada. Cap de les tradicions populars de les tribus dispersades de la Tessàlia i Sicília, no fou estranera al poeta d'Atenes o Eleusis. Cadascun d'ells es trobà al centre d'una multitud innumerable de tradicions, on no tenia sinó pouar. Els temes s'oferien ells mateixos. D'aquí el nombre sorprenent de tragèdies que cada escriptor produïa sense esforç. Regnava sobre un món enter de tradicions fecundes. El poeta havia sortit de la ciutat i del seu poble. D'ençà de les guerres mèdiques, era el cantor de tota la raça. El drama era inesgotable. Cada tribu portava en ella la seva tragèdia. Totes aquestes tragèdies locals venien a ressonar sobre el teatre d'Atenes. D'ací la seva fecunditat.—No fou pas per atzar que els tres poetes tràgics es trobin lligats amb el nom de la Salamina. Esquil hi combatia; Sòfocles era del cor de dansa que celebrà la victòria.—Eurípides naixia, segons la llegenda, el mateix dia de la batalla".

Tot això, però, no hauria estat possible sense l'acord de tota la raça hel·lènica. En el sentiment de la comunitat que unia tots els hel·lens, cap altre poble no avantatjà els atenesos; de la mateixa manera que, en la recuperació de la consciència nacional catalana, cap més poble no ultrapassà els catalans de Barcelona. Atenes, de la mateixa manera que fou la primera en acoblar les forces per a resistir a l'enemic invasor, fou la que recollí i sabé fer fructificar totes les tendències de l'esperit hel·lènic.

En parlar llargament d'Heròdot, Edgar Quinet parla del seny i de l'heroisme d'una manera molt semblant a la que emprà l'il·lustre Pous i Pagès en un dels seus grans discursos. Com ara, en temps de les guerres mèdiques, el seny ordinari deia que calia sotmetre's als perses. Si hagués prevalgut, el geni grec estava llest per sempre. "Es pot veure —diu magistralment Edgar Quinet— que aquells dels hel·lens, i foren nombrosos, que desertaren l'Hèl·lada pels perses, són gairebé perduts per la història; no feren res pel món després. N'exceptuo els tebans, gràcies a un gran home, Epaminonda, qui, durant la seva vida, els ressuscità; després del qual, caigueren ràpidament en la inèrcia. Llur aliança amb els bàrbars els llevà l'ànima i l'esperit; no pogueren atxecar-se'n".

"Aquest espectacle —continua Quinet, com si parlés de la nostra lluita actual—, que al principi no era més que extraordinari, esdevé subtil quan

el feble es redreça contra el fort, el petit contra l'immens, l'Hèl·lada contra l'Orient".

S'explica, doncs, que els testimonis i els actors d'un tal espectacle se sentin envaïts per la seva grandesa. La joia del món grec victoriós irradiava sobre totes les coses, és l'objecte de totes les converses. S'explica, també, que Heròdot n'estigui penetrat fins al moll de l'os. "Cap filosofia no pot produir la pau que dona l'espectacle de les coses heroïques reflectides per un esperit immortal".

Tornant al que dèiem sobre l'heroisme i el seny, Quinet remarca, com Pous i Pagès, que en el nostre temps establim una oposició absoluta entre l'heroisme i el seny. El primer és follia, i només el segon és raonable. "La superioritat dels grecs —escriu Quinet—, és d'haver comprès que hi ha seny en l'heroisme, i heroisme en el veritable seny—. Era assenyat, era enraonat, era sensat de combatre l'exèrcit innumerable, invencible, dels medes i dels perses, per més que això semblés follia a Xerxes, amo de gairebé tot el gènere humà! Quan Heròdot ha fet desfil·lar davant nostre totes les races humanes sobre el pont que uneix l'Àsia i l'Europa, sembla follia d'oposar a aquest diluvi d'homes alguns milers de grecs". "Els grecs, mentre han estat alguna cosa, no se n'han guarit mai, i aquesta follia de Salamina, de Platea, de Micala, passà dels homes d'acció als homes de pensament. Es com la substància i el fons de tots els esperits. Esdevingué l'ànima de Grècia, tot el temps que aquesta visqué".

"Aquest heroisme assenyat, el retrobo no solament en Leònidas, a les Termòpiles; en Aristicides i Temístocles, a Salamina; en Pausanias, a Platea; sinó també en els poetes, els escriptors, els filòsofs. Reviu en Esquil i Sòfocles, en Píndar com en Fídiar, en Plató com en Heròdot i Demòstenes".

"Demòstenes encara està ple de les guerres mèdiques. El to d'heroisme a què havia ascendit l'ànima dels combatents en les guerres mèdiques, a la vetlla de les grans jornades, restà el to dominant, i com la regió moral dels escriptors dels grans segles".

"Els grecs deixaren d'ésser ells mateixos quan separaren, com irreconciliables, l'heroisme i el seny. Des d'aquell moment, els grecs esdevingueren bizantins".

"Si s'hagués pogut conversar amb els caps de l'exèrcit espartà i atenès, sota llur tenda, a la vigília dels grans dies, hom hauria trobat la tranquil·litat d'ànima, l'equilibri d'esperit, el bon humor, la joia secreta dels grans artistes grecs en el moment d'emprendre llurs obres".

Hem fet aquesta llarga citació, perquè això que Edgar Quinet diu de les guerres mèdiques gregues, es pot aplicar a moments culminants de la humanitat, com són les revolucions francesa i russa, i ara, la nostra lluita ingent contra el feixisme, que no és sinó el nom modern del despotisme bàrbar.

En aquella lluita llunyan, cinquanta mil grecs lluitadors lluitaven, costat per costat, amb els invasors de la pàtria. Val a dir que, com ara, molts d'ells hi havien estat obligats per la

força. D'altres, que es cregueren més hàbils, es decantaren, d'antuvi, de la banda del més fort; és a dir, d'allà on hi havien més batallons; d'altres, finalment, foren empesos per l'enveja contra Atenes, i tots, però, foren castigats de llur seny fals per la decadència precoç. Branques mortes caigudes de l'arbre abans del temps. Subratllat aquestes paraules, perquè resulten actualíssimes, aplicades als intel·lectuals i artistes que estan al costat del feixisme.

Perquè —cal preguntar amb Edgar Quinet—, ¿qui creuria que si els grecs haguessin estat vençuts pels perses i pels medes, llurs obres haurien tingut tota aquesta noblesa, aquesta altivesa, aquesta grandesa sobirana que acompanya la victòria? Jo crec —continua E. Quinet—, al contrari, que el jou hauria deixat el seu rastre sobre els fronts magnànims dels mateixos déus.

¿Pot un home afegir-se que si Atenes hagués capitulat, com volien els seus oligarques, si hagués acceptat les condicions de Mardònius, si hagués traït l'Hèl·lada; pot un home afegir-se que la Pal·las-Atenea de Fídiar hauria tingut la mateixa majestàt, que hauria cobert amb la seva ègida, amb la mateixa seguretat, la terra estesa sota seu?

D'aquí que en els lluitadors que ornaven els frisos del Partenon, no es vegi solament l'ardor d'un home que disputa el premi del pugilat. No es tracta d'un joc, sinó que encara s'hi veu el combatent que s'agafa el combat amb la més gran serietat.

I aquests reflexos de la gran victòria grega, com els de les nostres grans revolucions modernes, no s'extingeix, de seguida, com és natural, sinó que la seva resplendor perdura a través de les generacions esdevinidores. "Tot l'art grec clàssic nasqué en aquell jorn de triomf. Porta al front el mateix raig de Salamina. Reposa sobre les mateixes bases incommovibles d'or i de diamant que els epinícis de Píndar i les històries d'Heròdot. Aquests fonaments són el sentiment de les victòries de la raça grega contra els bàrbars".

L'última espurna genial d'aquesta grandesa, la trobem en l'esforç final de Demòstenes per alçar novament els atenesos. Ell és l'últim brot de la victòria. Parla amb l'autoritat de la gran època que féu l'Hèl·lada. No sap el que és capitular. No mesura les forces de l'enemic més que per combatre'l millor, no per a cedir-hi. La revolució que els seus avantpassats mostraren contra Darius, vol que els seus contemporanis la mostrin contra Felip de Macedònia. Però, per més que s'hi esforça debades, ell féu tot el que havia de fer. "Es sobrer dir que hauria estat més pràctic de corbar-se silenciosament. Aquest seny no prevaldrà mai en els grans afers humans, i encara avui dia, ens és bo que Atenes no tingués tanta pressa a lliurar-se al rei de Macedònia".

Com acabem de veure, cap exemple més digne d'imitació, en la nostra època antifeixista, com el dels immortals lluitadors de Salamina, Platea i Maratón.

Josep SOL

Front de Llevant, 1937.



INDALECI PRIETO, MINISTRE DE DEFENSA DE LA REPUBLICA (Foto Centelles)

Govern de la República, que s'ha compromès a no prendre represàlies, quan les democràcies europees fan gestions per a acabar amb l'exèrcit de la guerra totalitària, peculiar del feixisme. La República presenta al món el magnífic espectacle d'aquesta sessió de Corts i la seva seriositat i el sentiment d'humanitat; la facció manifesta el seu desig de destruir Espanya i diu que tot és el "nomen de Franco", segueix sembrant la mort i desafiant insensatament el món, i proclama, a través de l'anomenada "Radio España", de Bilbao, que no ha pogut bombardejar les Corts de la República, a causa d'haver-se presentat el dia molt núvol.

Z.

POLITICA INTERNACIONAL

EL PLA VAN ZEELAND

Mentre el Comitè dels 28 delibera a Ginebra i s'esforça a trobar els termes d'una resolució que no comprometi a res, ni pugui inquietar ningú, nosaltres farem algunes reflexions sobre l'informe de Van Zeeland, en el qual alguns polítics britànics hi tenen dipositades més esperances que en els acords de la Societat de les Nacions. Resten, encara, alguns exemplars retardats en la fauna internacional, que creuen que tot té adob i que la política de *chantage* no és tan perillosa com sembla, sobretot si hom està disposat a afliuixar quelcom la bossa, per tal d'estalviar-se l'inconfort i la violència d'una altra guerra mundial.

Els nostres lectors saben qui és Van Zeeland. Providència sorgida dels rengles de l'innominat, tècnic de l'economia i de les finances, fou la figura adequada per a resoldre la laboriosa crisi que tres anys enrera va obligar socialistes, catòlics i liberals a constituir un front nacional per a intentar l'estabilització del franc belga i el ressorgiment econòmic del país. Van Zeeland, apolític, i Henri de Mann, socialista, foren els reconeguts com artífexs de la desvaloració i de la consegüent revifalla de les indústries i el comerç exterior de Bèlgica. Van Zeeland, però, va poder aprendre, tot presidint el gabinet de concentració belga, que no és tan senzill dirigir la política d'un país com formar part dels consells d'administració, o portar la gerència d'una empresa, per important que sigui. I, secundant les iniciatives del jove rei dels belgues, el qual té una gran fe en si mateix, i els bons desigs dels banquers i diplomàtics de Londres, que volen pau, sigui com sigui, va deixar les tasques de govern, i es va dedicar a fer un viatge d'exploració pels grans centres econòmics i polítics d'Europa i Amèrica, per tal de suggerir, amb alguna possibilitat d'acceptació, un pla de conjunt que inclinés les relacions de les grans potències vers l'estabilitat i la col·laboració pacífica.

Van Zeeland presenta el seu report, i diu totes aquelles coses que se'ns han acudit a tots i que tots hem repetit milers de vegades: que la política de contingents és el principal obstacle que s'oposa al desenvolupament del comerç mundial; que cal suprimir els de caràcter industrial o almenys substituir-los per contingents duaners; que es conservin com a mal menor els contingents de productes agrícoles existents, suavitzant-los, i sense crear-ne de nous; que les restriccions i intervencions dels canvis i tots els sistemes de *clearing*, són funestos per al comerç internacional; que cal restablir el patró or sobre bases revisades per a disposar d'un patró internacional de valors, reconegut universalment; que mentre s'espera aquesta solució general, s'admeti dintre l'acord tripartita —França, Gran Bretanya, Estats Units— tots els Estats que vulguin participar en l'acord de col·laboració.

Cal també apartar els obstacles d'ordre moral i polític que dificulten el comerç internacional. A tal objecte, s'apunta la revisió de mandats colonials, la generalització de porta oberta a les colònies, l'intercanvi sistemàtic de productes colonials amb productes industrials, etc. Preveu Van Zeeland que aqueixes facilitats siguin aprofitades per a fins bel·licosos, i proposa un ordre de compromisos que comprenen beneficis i prohibicions, i que anirien elaborant-se en la pràctica i per mitjà de convenis bilaterals o regionals, segons els casos.

Establertes les línies generals del pla, Van Zeeland preveu que, amb el concurs de Ginebra, podria arribar-se a acords precisos de caràcter general plurilateral, i estableix tres etapes de realització, que són:

Primera. — Iniciació de contacte entre França, Gran Bretanya, Estats Units, Alemanya i Itàlia, per tal d'examinar si estan d'acord a participar en l'esforç de col·laboració econòmica internacional a base dels extrems assenyalats en el report.

Segona. — Invitació a tots els Estats a fer conèixer les dificultats de llurs relacions econòmiques, el concurs que poden oferir i el que necessiten.

Tercera. — Constatació, per via diplomàtica, de l'acord de principi dels interessats.

L'informe acaba proposant que, un cop cobertes les tres etapes, es convoqui una conferència a fi de preparar els instruments diplomàtics necessaris i procedir a llur signatura.

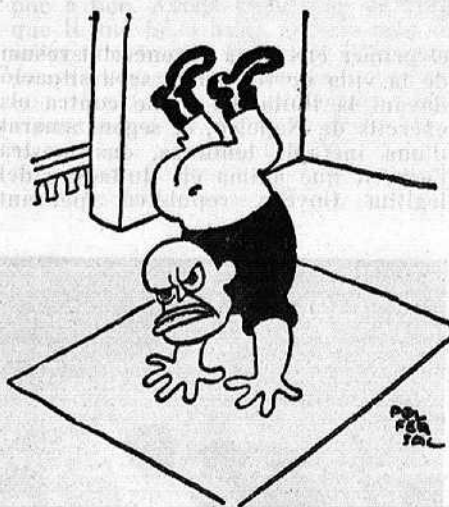
Probablement, si encomanèssim un report a mil tècnics apolítics i a mil polítics de distinta ideologia, mentre tinguessin la comú qualitat de la sensatesa i del bon sentit, tots dos mil farien un informe igual o semblant al que ha presentat Van Zeeland, i que ha engrescat poc o molt a financers i polítics del món democràtic. També produïren sensació els tretze punts del president Wilson, que donaren lloc a la creació de la Societat de les Nacions, a la qual giren l'esquena els decebuts, tot cercant els mateixos principis i els mateixos propòsits repetits en un altre llenguatge. També semblaven solucions els acords de Locarno i els de tantes conferències, parcials o regionals, que han pretès endegar problemes enverinats o millorar perspectives de convenis i d'intel·ligència entre les nacions. Es una repetició eterna dels mateixos conceptes, dels mateixos punts de vista; una mateixa exposició de mals i una mateixa proposta de remeis. Es que algú sap més? Es que algú pot dir quelcom de nou?

Si el pla Van Zeeland té la fortuna de posar en contacte els països totalitaris i les democràcies occidentals, serà per dues raons igualment òbvies: o és que els països totalitaris no es veuen amb cor d'engagar la guerra que preparen —per por, naturalment de rebre—, o és que el front de les democràcies vol desprendre's de la col·laboració russa, cosa que la burgesia francesa i britànica acceptaria de bon grat, si no hagués de temer l'escomesa dels Estats feixistes. Hi ha massa diner, massa interessos creats en indústries de guerra i massa preparació bèl·lica en totes direccions, perquè, en el moment al·ludit, tot quedi en suspens i la diplomàcia es posi a treballar serenament en el restabliment de la llibertat de comerç, en la demolició de fronteres i restriccions, i en la coordinació d'esforços per a col·laborar conjuntament en una obra de pau, de confiança i de respecte mutus. En tot cas, poden intentar enganyar-se reciprocament i ajornar el conflicte definitiu, sempre, naturalment, a base de fer camí els totalitaris i continuar fent assaigs a Abissínia, Espanya, Xina i algun altre país central que està en capella. L'èxit, però, del pla Van Zeeland no l'espera ningú, ni el propi autor, i, si una excepció podés haver-hi, aquesta fóra la de Leopold III, rei dels belgues.

M. SERRA I MORET

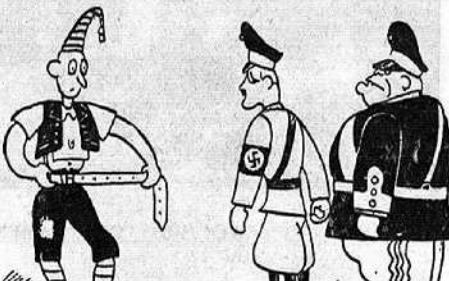
Humor

estranger



Després de la salutació, també el pas a la romana.

(L'Oeuvre)



ALEMANYA HA ESCURÇAT LES CAMISES

MICHEL. — Quan vulguin, també poden escurçar els cinturons!

(L'Humanité)



Mussolini tindrà la cara dura, però per assegurar sobre Etiòpia haurà d'aprendre l'ofici de faquir.

(Le Populaire)



14 són les noves víctimes del C.S.A.R. — Perdoneu! Les bombes eren destinades als marxistes; per tant, les víctimes són a l'actiu d'aquests.

(Le Populaire)

UNA HORA DECISIVA

PER A EUROPA

Feia temps que la política interior alemanya passava per una crisi aguda, que amenaçava acabar amb la preponderància nazi del Reich. La depressió econòmica, per una banda, i l'extremisme incoherent de Goering, de Goebbels i de Von Ribbentrop, per una altra, determinaren la reacció d'homes que, al Govern alemany, representaven la tendència moderada.

L'eliminació del doctor Schacht, de Von Blomberg i de Von Neurath, entre altres, i la concentració total de poders en mans del "Führer", fa suposar que, a Berlín, domina la política descabellada dels extrems nazis. I possiblement és així, car el fet que el cos a cos es lluitarà d'uns dies ençà a l'interior del Reich, entre els ministres representants de la violència i els oposats a la política descabellada de provocació, hagi estat resolt, per Hitler, a favor dels extrems, deixa entreveure la possibilitat d'una minva de poder per part del dictador alemany.

La lluita interna alemanya es determina per dos fets essencials: o Alemanya s'ha de valer a si mateixa, per mitjà d'un pla econòmic que imposa seriosos sacrificis al país, o ha de cercar, a l'exterior, la base d'expansió que li permeti superar la crisi aguda que amenaça destruir-la per la seva base. Sigui com sigui, però, el nazisme ha fracassat en absolut. El pla de política totalitària que Hitler i Mussolini intenten imposar a Europa, serà el que provocarà la caiguda vertical d'aquests dos fells, amb aparença d'estadistes. En realitat, Alemanya i Hitler, actuen sota la influència descabellada del Duce, el qual sembla desconèixer la situació interna dels dos països provocadors. Itàlia viu una hora greu, que pot ésser l'hora de la seva recuperació popular. Alemanya, abada per una crisi profunda, en l'ordre moral i en l'ordre econòmic, no podrà sobreviure la pròpia impotència.

El cert és que Europa travessa una hora que pot ésser decisiva per a les democràcies. La crisi interna, a Alemanya; la virada que en els procediments bèl·lics ha fet el Japó, i la fantasia *rulesca* del dictador italià, deixen veure clarament quina és la veritable situació actual d'Europa.

La situació interna d'Alemanya ha d'influir poderosament en les decisions conjuntes del "Führer" i del "Duce". La seva follia ingènita pot portar-los a una mort prematura, seguint el camí traçat i que es determina per la intervenció italo-germànica en la guerra d'Espanya. Sabran reaccionar de la seva follia o, pel contrari, s'estentaran a provocar una guerra mundial, que, indiscutiblement, ha d'acabar amb el feixisme insolent i destructor?

Pel que es refereix a Alemanya, la concentració de poders en mans del "Führer" té, al nostre entendre, una significació contrària a la que, aparentment, s'ha volgut fer creure al país.

Les vacil·lacions que segueixen la destitució del doctor Schacht, demostren la incertitud i la inseguretat del que Hitler realitzava sota la influència de Goering. Més tard, es volgué fer creure que es preparava un cop d'Estat militar contra el dictador. Finalment, s'han presentat les destitucions i els nous nomenaments —destitucions de la intel·ligència per a substituir-la amb la nul·litat extremista del nazisme—,

com un pla de reorganització nacional, en vista al futur d'Alemanya.

Afirmacions inconcretes i incertes, darrera les quals s'amaga la veritat autèntica: la crisi d'Estat o de Règim, que afebleix considerablement la potencialitat d'Alemanya. Per això, situats al pendís d'una política perillosa, els representants del partit nazi, intentaran llançar-se a una follia internacional, que serà decisiva per a Europa.

Ningú no dubta que la influència que exerciran, ara, en el Govern nazi, Goering, Goebbels i Von Ribbentrop, determinarà un viratge absolut en la política interior i exterior del Reich. Quin serà el camí que seguiran? Una política suïcida, d'intervenció exterior i de provocació? O, pel contrari, ¿s'abran comprendre a temps que Mussolini, amb la seva orbesa innata, portaria Alemanya a una mort inevitable? Fet i fet, de la impotència alemanya, amagada sota el foc d'encefalls d'una teatralitat desmoralitzadora, ningú no en pot respondre amb més certitud que els propis alemanys, víctimes, fins ara, de les fantasies nazis.

Sigui com vulgui, segueixin el camí que segueixin, Itàlia i Alemanya han d'estavellar-se juntes. La reacció de les democràcies, que avui és una realitat innegable, destruirà, en redreçar-se, el castell de cartes, gairebé grotesc, aixecat al bell mig del desert ideològic, per les dictadures.

Ja no és possible que Alemanya pugui desprendre's de la tutela de Mussolini. El Duce, que ha encès el foc de les passions, no pot tornar enrera. I ja en el camí de la perdició, arrossegant, indefectiblement, amb oposició o no, els seus aliats. És aventurat, doncs, assegurar que ens trobem en una hora decisiva per a Europa?

Manuel VALLDEPERES

DE LA FILOSOFIA TRADICIONAL A LA SOCIOLOGIA CONTEMPORANEA

La filosofia idealista, cerebral i empírica, que té indubtablement una llarga tradició històrica no gens negligible, ha hagut de deixar, en bona part, el pas a la sociologia contemporània, enriquida pels fets socials en aquesta època de maquinisme i estandardització, i, sobretot, per les grans convulsions polítiques que han modificat els règims de govern, sobretot a Europa i Euràsia, i que, en el fons, no són altra cosa que la naixença d'una forta consciència col·lectiva en les masses populars i, per tant, l'affirmació, en el terreny de les realitats, de la supremacia dels fenòmens econòmics, a despit i al marge de les elucubracions teòriques, que no sols no estaven ben sovint divorciades per les fondes realitats del cos social, sinó que adhuc establien principis prescindint de lleis biològiques i físiques, de les quals en la nostra època no podem prescindir si sentim la responsabilitat intel·lectual que pertoca a tots els qui es preocupen per una humanitat progressiva i avançada. Amb Feuerbach, i després amb Marx i Engels, s'inicia un nou corrent filosòfic, una veritable bifurcació. I, al costat i enfront de la filosofia empírica, vincladissa, etèria i, de vegades, socialitzadora pel seu positivisme, sorgeix, amb personalitat pròpia i definida, el materialisme històric, el marxisme. Marx realitza, a través del temps, una obra transcendental. La filosofia tradicional s'havia nodrit, en bona part, de llegendes, de costums, d'idees primàries, però alligades per l'experiència de la massa impersonal. El marxisme opera una transformació a la inversa, de dalt a baix; retorna al cos social, convertint ara en sistema polític, social i econòmic, allò que pertany al poble: les rels de la filosofia, el sentit profund del noumen del fenomen del fet històric. Reis, prínceps, emperadors, pensadors i polítics, les individualitats de totes les èpoques, institucions ara mortes, tots han hagut d'oïre les lleis que l'activitat econòmica, industrial, comercial i agrària establien. Es endebades voler construir fredament i empíricament. Hi ha una biologia social que repugna tota solució dels problemes de la vida d'una manera artificial i artificiosa. I aquesta gran llei, que les masses populars i, sobretot, el proletariat, han anat aprenent amb la pròpia experiència, ens la dona Marx. Està clar que l'autor del *Das Kapital* avui hauria d'establir noves addicions als seus principis. Els pobles, i sobretot la revolució russa, ens ofereixen prou perspectives panoràmiques d'ordre econòmic i teòric perquè sigui necessari superar-nos i superar-lo —a Marx— doctrinalment. Però allò indubtable és que la sociologia contemporània no és una ciència difusa ni confusa. Ara la filosofia tradicional pot continuar el seu camí, tal com li pertoca. Però el fet concret, revelador de tota una nova època que comença, és que, de la filosofia clàssica alemanya, n'ha sorgit una nova branca, en la nostra època contemporània, que il·lumina la consciència col·lectiva i individual d'una bona part de la humanitat. La filosofia s'ha humanitzat, ha descendit; però el seu descens és un deslliurament: el feliç deslliurament de la sociologia contemporània i, alhora, la persistència del marxisme teòric, primera etapa de la construcció socialista en l'esdevenidor.

F. S. FORNER

M E R I D I A N S

ABANS DE COMENÇAR

S. D. N.

M'aboco a la platea del teatre, desert en aquesta hora. Hi ha un silenci absolut. Només, sota el teló, una finíssima horitzontal·litudinària i, saltant de baix per una finestra mal tancada, un raig feble de llum: espectador únic i, més que espectador, espí posat damunt la barana per a descobrir la conxorxa de les ombres. Ni un sol resol d'aquella paraula trepidant d'ant, ni un pàlid eco d'aquell plor tan dramàtic de la primera actriu, ni una espurna d'aquella ingènua rialla de la dama jove. Ombres senyoregen dins el clos del teatre i un si'enci or, inasmat. M'escomet un pensament de tot i l'exarbrut de les meves vies respiratòries rodola enllà i s'amplifica com un tro.

Pel vestibul passen els còmics que "representen" el drama de la tarda. Uns, cara-joiósos; altres, cara-cansats; cares marides que no han pogut —que no podran mai més!— alliberar-se d'uns entretots de mirallatge trist, solemne. Una xelina sota un vostre fimbriat, romàntic; un mocador de seda, blanc, per a rejevenir i aclarar una faç prement arrugada...

Sobradament, encenen els llums i dos acomodadors es situen a l'entrada de la platea. Les butaques, aclofades, badoques, miren estípidament el marc de l'escenari. Des del teló d'annúcia, i davant l'absoluta indiferència de la sala, una noia gentil ofereix mitges de seda amb un somriure absolutament gratuït.

Després d'una llarga espera —qui espera a qui?— entra una parella, i els dos acomodadors rivalitzen per acompanyar-los. Hi ha un moment gairebé trágic. Hom constata que c's dos primers acomodadors pateixen d'una estranya sensació de ridícul. S'assenen timidament. Voldrien fer-se invisibles, posar-se sota les butaques fins que altres acomodadors vinguessin a desarmar la soledat. D'riu, que, en veure's arribar, les butaques han tingut un moviment col·lectiu d'estupor. L'acomodador, lentament, com si es mogés dins un aquàrium, torna al seu lloc d'estàtua.

Moments després, a la "general", se sent un badall ample, ostentatori, i un no s'atreveix a imitar si és d'algué que ha passat la nit al "galliner" i ara, amb la llum, es desperta, o bé si aquest moviment d'aspiració prolongada, és el preludi harmoniós d'una becaïna d'algué que es cansa d'esperar tot sol, arran mateix del sostre.

Per què ens faltaria, si no el coratge, la imaginació d'atribuir als diplomàtics que es reuneixen periòdicament a Ginebra, una profunda voluntat endegadora dels desgavells internacionals? Us fora difícil concebre l'evocació de Mr. Eden passant entre una corria de periodistes brillants, amb el seu torn orfòrdi, i amb un somriure amable, de dicat a la cambra fotogràfica, i llurvat interiorment a l'imatge de Wilson i als seus punts capítols per a la pau del món? El Foreign Office, amb els seus obscurs i maquiavèl·lics "dossiers", és —encara que latent en la cartera que porta a la mà el jove proust i col·leccionista famós, com si es tractés de la fidelitat d'un terranova— lluny i vigard, dins la boira. El Quai d'Orsay, és, per a Mr. Delbos, que acut sol·licit a la reunió, el record d'un risc, on la llum hi és interdieta i on els grans secrets es passen xifrats sota c's auspicis de funcionaris il·lustres. Un deu sentir enyors indefinibles de fiords i de timbalieg d'esclipsos damunt les llosanes...

L'article 15 del Pacte, Goga empaïtant els juns a cops de mça, el conflicte sino-japonès, el Rei de Reis —a punt d'obtenir el primer accésit al Premi Nobel de la Pau—, instigant amb la seva llegendària Etiòpia, Espanya; oh, Espanya, encara!

Els diplomàtics ginebrins han de sentir-se temptats, a cada nova represa, de brandar un ram d'olivera i de beneir-nos plàcidament a tots. Però les bruïnes de Macbeth han d'enronrar sinistrament les superbes nans platínes i, una vegada dins el cau, hom ha d'administrar als candidats representants, mistres i beutatges diabòlics.

El discurs sinuós, colterit, d'allusions inequívokes; la fotografia que a premsa espera amb la boca delirantment oberta; la famíia que conclou finalment que "tanmateix la carrera diplomàtica li escan"; la fantasmaoporia d'assistir a una festa babilònica; la vanitat imponderable de sentir-se giravoltar el món sota la puera sabata de xarol...

Democràcies, feixisme, comunisme, guerres, transgressions, bombardeigs... ¿Qui gosaria amagar la festa d'aquests polítics senyors de Ginebra, que vuen delicadament el món com una rosa que es migra per a pujar al tram de llur joaquí impecable?

Voluntat d'endegar els desgavells del món? Si, sí. Tots a una s'apressen a obeir aquesta consigna; però en posar el peu damunt la cistifa molsuda del primer saló, hom prega al món de posar cordina al seu baladrer d'allucinat. Un palau, cal no oblidar-ho, és una mena de fetill sagrat, i aquest, solt august de la Pau, té els seus nixiers que van dient sol·licit a cau d'orella de tot aquell que hi entra:

—Dins la vostra xistera, guardeu-hi, si us plau, junt amb els guants, les vostres desavinenes i els vostres histerismes, car la Pau, us ho dic confidencialment, és una dama que no vol soroll.

UN POETA QUE SE'N VA

Roselló Porcel ha mort en plena joventut: tenia 24 anys. Acabem de llegir uns quants dels seus darrers poemes: uns poemes de cristall, entretrets de llum de cala mallorquina. Aquests poemes pertanyen a un llibre que titula "Imitació del foc". El foc, és a dir, el deiri viu i sagunt de la llum. En aquest aspecte de poesia lluminosa, seguiu la tradició altíssima dels seus Costa Llobera —llum serena, clàssica—, i A'cover —llum melangiosa, tendra.

No concienim Roselló Porcel; però, davant del seu món, l'endevinem: enfebrat, remorbs de les seves paraules, plantant cara a' cel i escomentant-se a si mateix en el miracle de la llum que és l'aigua.

Hi ha poetes que ens deixen en plena joventut —Rimbaud—, per a fugar-se món enllà i viure en somnis gairebé incomprendibles; d'altres —Folguera— la mort se'ls endu com de bursada i, aleshores, ens queda, com a l'endemà d'un somni, l'estranya sensació que, amb ells, també ha mort alguna cosa de nosaltres.

Quan un poeta tan jove i sensitiu com Roselló Porcel ens deixa, sembla que damunt el seu darrer sospir vibrin aquells dos versos d'egípcies incomparables:

"Par d'elictatess

f'ai perdu ma vie."

XAVIER BENGUEREL

Gumsay que, amb dos companys més, obri, en agost del 1936 i a la Pinacoteca, la primera exposició d'Art Revolucionari, ens ofereix ara vint-i-sis "Estampes de la España que sofre y lucha", àlbum editat pel Comitè Regional de Joventuts Llibertàries de Ca-



talunya, que expressa en tot el seu horror els crims de la ràbia i de la impotència feixistes.

Camps on no hi creixerà mai més l'herba, perquè hi ha passat el cavall d'Atila; dones i infants, bons "obectius militars", enfollits pels raids ae-



ris; exòde sota un cel que es desploma i una terra que s'obre, la infinita tragèdia dels refugiats de guerra...

I tota la fauna dels invasors de la nostra terra i dels militars traidors. Caps i cossos informes com restes de troglodites, crants en forma de tubercul, colls de bou i boques llobregues i nauseabundes com una cloaca... Galeria de monstres, en fi, que porten al rostre tots els estigmes de la criminalitat.

Tot això i molt més és denunciat amb ràbia i horror pel llapis poc personal, però eloqüent i implacable, de Gumsay en aquestes vint-i-sis estampes, que tenen la força d'un requisitori acusador.

Carnet de les Arts

■ "Vendredí" ens assabenta que algunes aquarelles d'Hitler acaben d'ésser subhastades a Viena per la suma de 236.000 francs. L'antic propietari d'aquestes "obres" era un israelita... Per cert que aquest Hitler, que algú ha qualificat de "el més famós pintor ingenu de l'Alemanya actual", és un adversari rabios dels artistes que imatgen la realitat, en lloc de copiar-la. "Cal pintar els objectes tal com són..." Rebel a tota invenció, Hitler formula aquest credo per a imposar-li brutalment si cal. Coneixem molts pintors i esteticistes que somriuran de les sentències d'Hitler, però que, en llurs gustos, no demostren pas més ambició.

■ El museu d'art occidental, de Kieff, acaba d'enriquir-se amb un retrat de Lazare Hoche, per Louis David. Aquest quadre, que es creia destruït, ha estat trobat en un dipòsit. La revista "Beaux Arts" anuncia que aquest quadre ha estat lleugerament restaurat sota la vigilància del professor Iwi Carow, del museu de Kieff.

■ La "Revue de l'Art", una de les més importants revistes artístiques parisenques, la desaparició de la qual és anunciada, havia estat fundada en el 1897, amb el títol "Revue de l'Art ancien et moderne", per Jules Comte. Interrompuda durant la guerra europea, passà, en 1919, entre les mans d'André Dezarrois, conservador dels museus nacionals de França, que n'ésdevingué propietari i director, fins al seu 378 i darrer número, el darrer del 1937, aparegut el 15 de gener darrer. Són pocs els erudits francesos que no han comptat entre els seus col·laboradors. Guillaume Janneau, director del mobiliari nacional, n'era el redactor en cap. En el seu comitè de redacció figuraven noms tan il·lustres com els d'Albert Bonnard, Louis Gillet, Emile Mâle, de l'Académie française; Marcel Aubert, Maurice Fenaille, René Dussand, L. Hourticq, Paul Pelliot, David-Weill, de l'Institut; Henri Focillon, Emile Dacier, etc., etc. Aquests noms sols, bastarien per a indicar amb quin esperit aquesta revista, magníficament il·lustrada, ha servit la història de l'art de tots els països.

LES ARTS GRAFIQUES I LA GUERRA

Es un fet que la majoria de les grans convulsions bèl·liques que el món ha sofert han tingut darrera seu la mà d'un artista de geni, capaç d'interpretar-les amb tot el seu horror i amb tota la seva intensitat.

Cal reconèixer, però, que la manifestació plàstica de les lluites entre els homes, que en l'antiguitat trobem interpretada, amb el més patètic dels realismes, per mitjà dels relleus que decoraven els monuments públics, no va pas assolir tota la seva eficàcia i difusió, fins que, ja entrat el segle XVIII, el burí d'un gravador de fama com Jacques Callot, va donar, per mitjà de les seves divuit planxes conegudes amb el nom de "Les misèries de la guerra", una idea molt ajustada del que varen ésser els episodis de la cruenta "Guerra dels trenta anys", planxes a les quals si els recursos de tècnica no són abundants, no pot pas negar-se'ls el seu extraordinari valor documental.

Passant ara deliberadament per alt l'esment de les estampes que han perpetuat els esdeveniments de la Revolució Francesa, així com aquells gravats que reproduïen la pintura, francament banal, sobre els fets d'armes de l'Epopeia Napoleònica, caldrà que ens aturem davant dels intensos aigües de Goya, per trobar una nova i veritable manifestació d'aquest art intens i emotiu, que el geni de Fuentetodos va interpretar com cap més artista no ho ha fet.

Es per això que cal considerar com un dels diversos encerts del Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya, la publicació del fascicle, d'en Ramon Xuriguera, "Goya, pintor del poble", el qual ofereix un cert contrast amb el que, aplegant dotze litografies d'en Pere Creixams, amb uns mots de C. A. Jordana, porta el títol de "Infants"; ja que, mentre

el primer ens dona un encertat resum de la vida de Goya i la seva situació davant la lluita del poble contra els exèrcits de Napoleó, el segon, amarat d'una inefable tendresa, ens mostra l'esperit que anima els lluitadors del legítim Govern republicà, pensant



GOYA. ELS AFUSELLAMENTS DEL 3 DE MAIG DEL 1814.

sempre en la victòria, que ha de portar-nos la pau definitiva, i interessant-se pels innocents i desvalguts.

Un fet, però, que prova fins a quin punt pot repetir-se — diríem millor multiplicar-se — aquesta aparició de l'artista, que, en el moment oportú, i al marge de la lluita, interpreta els fets culminants amb tota la seva crueltat, és que en la guerra civil actual — tot i existir la fotografia i el cinema, que ens en donen un document viu i pre-

cis — ha estat considerable el nombre d'artistes que s'han manifestat, omplint no sols les revistes amb les seves interpretacions, sinó deixant-ne encara moltes d'inèdites, que sols la pau que seguirà a la victòria ens permetrà conèixer oportunament.

Tals són les consideracions que ens ha suggerit la visió de tants cartells i notables il·lustracions, que ha fet passar per davant dels nostres ulls no sols la tasca, cada dia més meritòria, del Comissariat de Propaganda, sinó també la dels diversos sectors, que han de portar-nos a la liquidació definitiva de tanta desolació i de tanta misèria.

Raimond VAYREDA

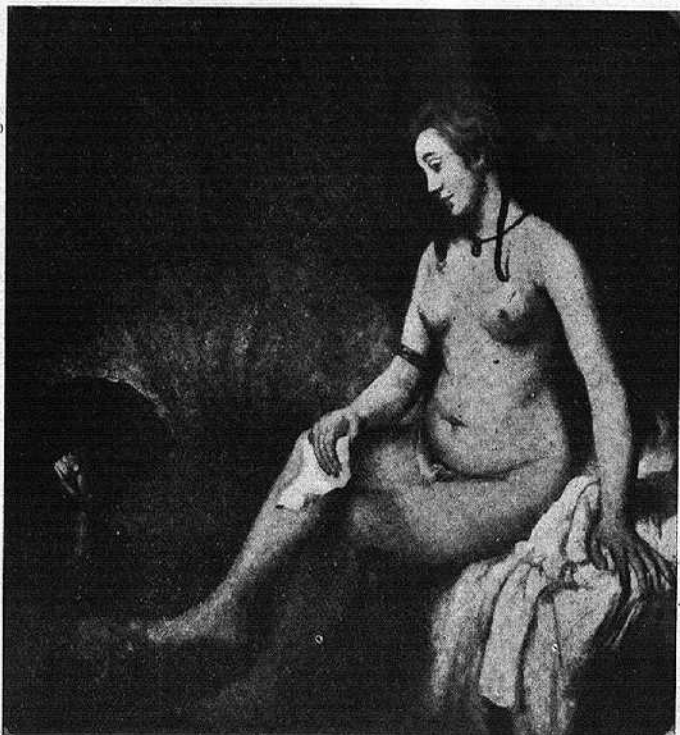
NOTES SOBRE ART REVOLUCIONARI

Es evident que seria una estupidesa si els artistes creguéssim que hem de redimir la humanitat amb els nostres pinzells, i que per crear un art revolucionari, n'hi hauria prou de fer quadres espectaculars, amb punys enlairats, barricades enardides, cares gesticulants, etc., com tampoc no hem cregut mai que cal fer un art vulgar i carrincló, per tal que el poble l'entengui. Es clar que no. Al poble cal educar-lo perquè s'elevi culturalment i compregui el veritable art.

No hi ha art revolucionari, burgès o proletari; jo no m'he improvisat el 19 de juliol, puix que feia anys que ja n'havia parlat en la revista "Tiempos Nuevos". No hi ha dubte, doncs, que tots estem conformes i convençuts, que no hi ha més que art bo o dolent; però heus ací on volem portar la revolució, perquè creiem que l'art que es fa avui, en la seva majoria, és dolent.

Entre les obres que en la darrera Exposició de Primavera figuraren en la "sala del crim", n'hi havia una que fa pocs dies ha estat adquirida per la direcció de Belles Arts, del Ministeri d'Instrucció Pública: era en unes sales del crim o de refusats, on també

dències artístiques, que sens dubte representaren una inquietud justificada en una societat crapulosa, en la qual ja no era possible afermar res sobre bases sòlides; jo els preguntaria si canviarien gaire els quadres de Rembrandt, en generals inspirats en la Bíblia, si canviéssim els títols; per exemple, ¿què passaria si al seu bell quadre del Louvre "Bethsabée au bain" se li donés un títol modern: "dona netejant-se els peus"? ¿deixaria d'ésser el mateix quadre, perdria el seu valor artístic? Qui discuteix que totes les "Castes Susannes" que s'han pintat, també assumeixen bíblic, no han tingut mai, més que el pretext de pintar uns bells nus de dona? I així mateix han estat sempre pretext els assumptes de tots els quadres o escultures, per fer belles obres d'art. Però allò que no ha estat mai pretext, és el sentiment, l'emoció poètica de l'artista; sinó l'essencial, el cabdal per poder fer art de debò. Per tant, no volem fer de l'art un instrument de propaganda per cap idea o partit revolucionari; sinó que volem que la revolució també es faci dins l'art per crear novament en l'artista aquesta emoció que ara li manca.



REMBRANDT. EL BANY DE BETZABÉ. MUSEU DEL LOUVRE

foren exhibides les obres de Cézanne, Manet i tants d'altres. Això no ha provat mai altra cosa que la incomprensió dels jurats; però la realitat és que, en l'últim Saló de Primavera, no hi havia sala del crim, sinó que tota l'exposició, en conjunt, ho era, perquè els artistes, diríem de talent, que continuaven cultivant llurs temes preferits, igual que els altres, amb molt rares excepcions, en ambdues parts, patentitzaren llur impotència i buidor.

Als crítics que, encara que tímids, ens tornen a parlar de ten-



PICASSO. NU EN EL SOFÀ NEGRE. COL·LECCIÓ PARTICULAR DE L'ARTISTA

vibrar, que el porti a l'exaltació. Per tant, ha d'estar en constant relació amb els esdeveniments del seu temps, ha de sentir en la seva pròpia carn el dolor, l'alegria dels altres; en una paraula, ha de tenir un ideal. Cas contrari, es trobarà sempre en el lloc que es trobava ara; és a dir, un home sensible, però que solament gaudeix; o sigui un diletant de l'art, no un creador d'art, que no és el mateix.

L'art fi de si mateix, si; absolutament d'acord. Si no fos això, no podríem admirar i gaudir de l'art dels egipcis, dels arcaics grecs; en fi, de l'art de tots els temps. Però l'art és com una flor, que, abans de la seva eclosió, ha necessitat del sofriment de l'home que l'ha conreat, ha necessitat el baf de la terra, les carícies del sol: llavors la flor també és fi de si mateixa.

En resum: la veritat és que no s'ha pogut, fins ara, prescindir del tema anecdòtic en l'obra d'art; fins un paisatge ho és, perquè és la narració d'un lloc determinat, un bodegó que és la descripció d'uns objectes: Picasso va recórrer als arlequins i escenes de misèria, i necessitat del tema literari fins en la majoria de les seves composicions cubistes; Cézanne es valia dels pàgesos d'Aix, per fer els seus millors quadres; l'obra de Dali és una pura literatura folletinesca. Per tant, l'important és que sigui art bo i no dolent, i amb això no intervé per res el tema. Un cartell que exalta les multituds pot ésser, al mateix temps, la més gran obra d'art. L'artista, ara més que mai, ha de tenir la més gran llibertat; però allò que és inconcebible, és que sigui neutral en aquests moments, que fredament es tanqui en el seu taller a pintar naturals mortes, indiferent a les angoixes i al dolor que estem sofrint, perquè així tampoc no podrà sentir, al mateix temps, les ànsies, les esperances d'un món millor, en què les arts relloriran en tot el seu esplendor.

Gustau COCHET

A les Edicions del Servei d'Informació del Patronat Nacional del Turisme, pertany una col·lecció, interessantíssima, titulada "El feixisme destrueix el tresor artístic d'Espanya". Pulcrament i severament editats, en els fascicles d'aquesta col·lecció el text és reduït a la mínima expressió. Els gràfics ocupen un lloc de primer pla. I aquests gràfics parlen amb una eloqüència dramàtica. Posen en antecendents al món que estima la cultura i la civilització, de totes les destrosses que la sublevació militar ocasiona a Espanya. Entre els fascicles apareguts darrerament, volem destacar "La pila baptismal de Cervantes i el sepulcre del Cardenal Cisneros" i "El museu del Prado". El primer ens revela que Alcalá d'Henares, tradició, universitària i catòlica, feta ciutat, ha estat mutilada pel feixisme. Dos documents històrics: la pila baptismal de Cervantes i el sepulcre del Cardenal Cisneros ja no existeixen. El feix els ha destruït.

El segon ens explica que l'aviació feixista intentà, una nit, de destruir el Museu del Prado. Afortunadament, el Govern del Front Popular havia pres la precaució d'evacuar la majoria de quadres i d'organitzar la protecció d'aquells que hi restaven. Malgrat llurs esforços per a destruir el museu, els avions d'Hitler i Mussolini no ho han aconseguit.

Dignes de lloa són, també, les publicacions de "Ediciones Españolas", pertanyents a la secció de Publicacions del Ministeri de Propaganda, i dirigides per Gabriel García Moroto. El primer quadern, "Els dibuixants en la guerra d'Espanya", inicia la publicació d'una sèrie de temes, de significació plàstica, relacionats amb la guerra antifeixista. Aquest primer quadern de dibuixos, és una síntesi d'una etapa, superada ja, en què a la sorpresa per la traïció segueix l'impuls defensiu. Les seves pàgines, copiosament il·lustrades, aconsegueixen unir l'amarg i mordent humor de Puigol amb la terrible insistència acusadora de Luna; els arabescos originals i incisius de Mateos, amb el realisme líric de Vicente; la delicada aportació de Prieto, amb el material afirmatiu, cruel, de Souto...

I no volem acabar aquesta breu recensió sense esmentar una altra publicació de "Ediciones Españolas": "Galícia màrtir", àlbum d'estampes, de Castelao, requisitori implacable contra els crims del feixisme, crit angoixós de dolor, tenyit suauament d'aquella dolçor, d'aquell lirisme nostàlgic i amorós, malencònic, de l'ànima gallega.

UNA IMPORTANT EXPOSICIO COL·LECTIVA

En aquests moments en què, com es deia fa poc en aquestes columnes, les galeries barcelonines es limiten a exhibir obres arxivistes, que són la màscara que dissimula l'especulació desenfrenada, que té lloc en unes rebatigues, on és venut per 100 allò que ha costat 1, a una pobra gent que es pensa que el valor de la moneda s'està acabant per moments i que una tela té un valor etern, en aquests moments de mercantilisme desesperat i amputat d'inquietud, doncs, és encoratjador de debò, i cal lloar-lo sense reserves, el gest desinteressat d'uns joves que, animats d'una noble ambició, han volgut fer una exposició col·lectiva d'una envergadura inacostumada actualment aquí.

Ens referim a l'Exposició organitzada per la "Secció de Belles Arts" (C. N. T.) i l'"Argupació Lliure d'Artistes, Pintors i Escultors", que ha tingut lloc al Passeig de Pi i Margall, 93.

Sales atapeïdes de pintures i escultures. Bones i altres que no ho són tant, naturalment, com ocorre generalment en tota exposició col·lectiva. Obres amaraes d'inquietud revolucionària, i altres més conformistes, però la sola presència de les quals en aquestes sales ja equival a un acte de fe revolucionària i constitueix una lliçó per a tants i tants abstencionistes porucs com abunden avui en aquestes latituds...

Gustau Cochet, amb una seixantena d'obres, és un dels expositors que produeix una impressió més colpidora. MERIDIA ja s'ha ocupat de l'art màscle i rebel d'aquest artista, que ha estat un dels animadors d'aquesta Exposició. No insistirem, doncs, i no citarem cap més nom. Són tants i tan valuosos alguns, que tenim por de caure en omissions involuntàries i lamentables.

Ens limitem a constatar que, en conjunt, la discreció és el dominant d'aquesta important Exposició.

P. S.